

Analýza vplyvov na manželstvo, rodičovstvo a rodinu Vplyvy na rodinné prostredie, vzájomnú súdržnosť členov rodiny, výchovu detí, práva rodičov voči deťom, základné zásady zákona o rodine, uzavieranie manželstva a na disponibilný príjem domácností viacdetských rodín
8.1 Identifikujte, popíšte a kvantifikujte vplyv na rodinné prostredie a špecifikujte pozitívne/negatívne vplyvy na rodinné prostredie.
<i>8.1.1 Spôsobí predložený návrh zmenu rodinného prostredia? Ak áno, v akom rozsahu? Ak je to možné, doplňte kvantifikáciu, prípadne dôvod chýbajúcej kvantifikácie.</i>
Návrh zákona spôsobí pozitívnu zmenu rodinného prostredia, pričom ide o zmenu smerujúcu zo zraniteľného alebo potenciálne nestabilného rodinného prostredia k stabilnejšiemu, bezpečnejšiemu a funkčnému rodinnému prostrediu. Zavedením generického modelu regulácie nových psychoaktívnych látok dôjde k rýchlejšiemu obmedzeniu ich dostupnosti, čím sa znižuje riziko ich prenikania do rodinného prostredia, najmä vo vzťahu k deťom a mládeži. Navrhovaná právna úprava má potenciál znížiť výskyt látkových závislostí u členov rodiny, obmedziť vznik sekundárnych sociálnych javov, ako sú zadlženosť, kriminalita či strata zamestnania, a tým prispieť k ochrane zdravia detí a mládeže. Zároveň môže prispieť k zachovaniu funkčnosti rodín, zníženiu konfliktov medzi členmi rodiny a k prevencii rozpadu rodín spôsobeného užívaním psychoaktívnych látok. Priama kvantifikácia vplyvu na rodinné prostredie nie je možná, keďže ide o nepriamy a dlhodobý preventívny efekt závislý od viacerých faktorov.
<i>8.1.2 Môže dôjsť predloženým návrhom k narušeniu zdravého rodinného prostredia?</i>
Predložený návrh zákona nespôsobuje narušenie funkčného rodinného prostredia, keďže jeho cieľom je naopak obmedziť dostupnosť nových psychoaktívnych látok a tým znižovať rizikové faktory ovplyvňujúce rodiny. Navrhované opatrenia majú preventívny a ochranný charakter a prispievajú k posilneniu stability a bezpečnosti rodinného prostredia.
<i>8.1.3 Má predložený návrh vplyv na demografický rast? Ak áno, aký je vplyv vzhľadom k úrovni zachovnej hodnoty populácie?</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na demografický rast ani na dosahovanie zachovnej hodnoty populácie, keďže neupravuje ekonomické ani sociálne faktory priamo ovplyvňujúce rozhodovanie o počte detí. Nepriamo však môže prispieť k stabilnejšiemu a bezpečnejšiemu rodinnému prostrediu, čo predstavuje priaznivý faktor pre rozhodovanie rodín o založení a rozširovaní rodiny bez negatívnych vplyvov spojených so závislosťami.
<i>8.1.4 Má predložený návrh vplyv na odstraňovanie prekážok, ktoré bránia pracujúcim rodičom dosiahnuť želaný počet detí?</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na odstraňovanie prekážok, ktoré bránia pracujúcim rodičom dosiahnuť želaný počet detí, keďže neupravuje pracovné podmienky, flexibilitu zamestnania ani dostupnosť služieb pre rodiny. Nepriamo však môže prispieť k stabilnejšiemu a bezpečnejšiemu rodinnému prostrediu, čo môže pozitívne ovplyvniť rozhodovanie rodičov o počte detí.
<i>8.1.5 Má predložený návrh vplyv na množstvo času alebo príležitostí pre rodičov alebo pre deti na realizáciu rodinného života?</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na množstvo času ani príležitostí pre rodičov alebo deti na realizáciu rodinného života, keďže neupravuje pracovný čas ani nezavádza opatrenia na podporu spoločného trávenia času rodičov s deťmi. Nepriamo však môže prispieť k zvýšeniu kvality a efektívneho využívania času v rodine, keďže zníženie výskytu závislostí vedie k menšiemu narušovaniu rodinného života a väčšiemu priestoru pre fungovanie rodinných vzťahov.
<i>8.1.6 Má predložený návrh vplyv na prenikanie látkových alebo nelátkových závislostí do rodín?</i>

Predložený návrh zákona má významný pozitívny vplyv na obmedzenie prenikania látkových aj nelátkových závislostí do rodín, keďže zavádza účinnejší mechanizmus regulácie nových psychoaktívnych látok prostredníctvom generického modelu ich zaraďovania medzi zakázané látky. Tento prístup umožňuje rýchlejšie reagovať na nové formy látok, čím sa znižuje ich dostupnosť na trhu ako jedného z hlavných rizikových faktorov vzniku závislostí identifikovaných v odborných publikáciách, najmä u detí a mládeže ako najzraniteľnejšej skupiny.

Zníženie dostupnosti týchto látok vedie k poklesu výskytu látkových závislostí, ktoré sú často spúšťačom alebo sprievodným javom ďalších rizikových foriem správania. Tým sa nepriamo obmedzuje aj vznik nelátkových závislostí (napr. patologické hráčstvo, závislosť od digitálnych technológií), keďže sa znižuje celková miera rizikového správania a sociálnej dezorganizácie v prostredí jednotlivca a rodiny.

Obmedzenie týchto rizikových faktorov má zároveň významné sekundárne dopady na rodinné prostredie, najmä vo forme zníženia konfliktov medzi členmi rodiny, posilnenia rodičovských kompetencií, zníženia ekonomického zaťaženia domácností a prevencie rozpadu rodín. Návrh zákona tak systematicky prispieva k ochrane rodín pred prenikaním závislostí a k posilneniu ich stability a funkčnosti.

8.2 Identifikujte, popíšte a kvantifikujte vplyvy na vzájomnú súdržnosť členov rodiny.

8.2.1 Má predložený návrh vplyv na vzájomnú súdržnosť členov rodiny? Ak áno, aký? Ak je to možné, doplňte kvantifikáciu, prípadne dôvod chýbajúcej kvantifikácie.

Predložený návrh zákona má pozitívny vplyv na vzájomnú súdržnosť členov rodiny, keďže obmedzenie dostupnosti nových psychoaktívnych látok prispieva k zníženiu výskytu závislosti ako významného rizikového faktora narúšajúceho rodinné vzťahy. Zníženie závislostného správania vedie k poklesu konfliktov, zlepšeniu komunikácie medzi členmi rodiny a k stabilnejšiemu plneniu rodičovských a rodinných rolí. Priama kvantifikácia vplyvu na vzájomnú súdržnosť členov rodiny nie je možná, keďže ide o nepriamy a kvalitatívny spoločenský jav.

8.2.2 Má predložený návrh vplyv na posilňovanie väzieb medzi členmi rodiny?

Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na posilňovanie väzieb medzi členmi rodiny, keďže znížovanie výskytu závislosti prispieva k obnove dôvery, zodpovednosti a funkčnej komunikácie medzi jej členmi. Stabilnejšie správanie rodičov zároveň vytvára priaznivejšie podmienky pre vytváranie a udržiavanie vzťahovej väzby medzi rodičmi a deťmi, najmä v mladom veku dieťaťa, a podporuje riadnu starostlivosť o dieťa a plnenie rodičovských rolí.

8.2.3 Má predložený návrh vplyv na obnovovanie alebo záchranu rodín?

Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na obnovovanie a záchranu rodín, keďže obmedzenie dostupnosti psychoaktívnych látok znižuje jeden z kľúčových destabilizačných faktorov rodinného života. Návrh zákona síce nezavádza priame intervenčné mechanizmy na podporu rodín v kríze, avšak jeho preventívny charakter vytvára priaznivejšie podmienky pre stabilizáciu rodinných vzťahov a ich obnovu v prípadoch narušení v dôsledku závislosti.

8.2.4 Má predložený návrh vplyv na vznik či pretrvávajúce konflikty medzi členmi rodiny?

Predložený návrh zákona má pozitívny vplyv na znížovanie vzniku aj pretrvávania konfliktov medzi členmi rodiny, keďže obmedzenie dostupnosti psychoaktívnych látok redukuje správanie spojené s impulzivitou, agresivitou a sociálnou dezorganizáciou. Návrh zákona zároveň nevytvára ekonomické ani sociálne tlaky, ktoré by mohli viesť k vzniku konfliktov alebo k oddelenému spolužitiu členov rodiny, a tým prispieva k stabilnému a predvídateľnému rodinnému prostrediu.

8.2.5 Má predložený návrh vplyv na rozpad rodín?

Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na znížovanie rozpadu rodín, keďže obmedzuje výskyt závislosti ako významného dlhodobého faktora destabilizácie rodinných vzťahov. Návrh zákona nevytvára ekonomické ani iné stimuly vedúce k rozpadu rodín, a tým prispieva k udržaniu ich funkčnosti a stability.

8.2.6 Má predložený návrh vplyv na poskytovanie pomoci pri odkázanosti niektorého z členov rodiny na pomoc?

Návrh zákona nemá priamy vplyv na dostupnosť ani rozsah pomoci pri odkázanosti niektorého z členov rodiny, keďže neupravuje systém sociálnych služieb ani poskytovanie pomoci. Nepriamo však môže prispieť k zníženiu počtu osôb odkázaných na pomoc v dôsledku závislosti, čím znižuje záťaž na rodiny aj systém sociálnej pomoci.

8.3 Identifikujte a popíšte vplyvy na výchovu detí.

<i>8.3.1 Má predložený návrh vplyv na výchovu detí? Ak áno, aký?</i>
Predložený návrh zákona má pozitívny vplyv na riadnu výchovu detí, keďže obmedzenie dostupnosti nových psychoaktívnych látok prispieva k ochrane detí pred rizikovým správaním a negatívnymi sociálno-patologickými javmi. Tým podporuje bezpečné prostredie pre výchovu detí nielen v rodine, ale aj v školách a mimoškolských zariadeniach, a prispieva k ich zdravému psychickému a sociálnemu vývinu.
<i>8.3.2 Má predložený návrh vplyv na výchovu detí v rodinách?</i>
Predložený návrh zákona má pozitívny vplyv na výchovu detí v rodinách, keďže zníženie výskytu závislostí u rodičov aj detí podporuje stabilné rodinné zázemie a zodpovedný výkon rodičovských povinností.
<i>8.3.3 Má predložený návrh vplyv na výchovu detí k manželstvu a rodičovstvu?</i>
Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na výchovu detí k manželstvu a rodičovstvu, keďže podporuje stabilné a funkčné rodinné prostredie ako základnú bunku spoločnosti. Elimináciou negatívnych javov spojených so závislosťami prispieva k vytváraniu vzorov správania založených na zodpovednosti, stabilite a starostlivosti o rodinu, čím posilňuje vnímanie hodnoty manželstva a rodičovstva.
8.4 Identifikujte a popíšte vplyvy na práva rodičov voči deťom.
<i>8.4.1 Má predložený návrh vplyv na práva alebo zodpovednosť rodičov voči deťom? Ak áno, aký?</i>
Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na výkon práv a zodpovednosti rodičov voči deťom, keďže obmedzenie dostupnosti psychoaktívnych látok prispieva k zníženiu závislostí, ktoré môžu negatívne ovplyvňovať schopnosť rodičov riadne zabezpečovať výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývin maloletého dieťaťa. Tým sa posilňujú podmienky pre zodpovedný výkon rodičovských práv a povinností, vrátane starostlivosti o dieťa a jeho ochrany, s najlepším záujmom dieťaťa.
8.5 Identifikujte a popíšte vplyvy na základné zásady zákona o rodine.
<i>8.5.1 Má predložený návrh vplyv na chránené záujmy obsiahnuté v základných zásadách zákona o rodine? Ak áno, aký?</i>
Predložený návrh zákona je v súlade so základnými zásadami zákona o rodine a má na ne pozitívny vplyv. Prispieva k ochrane rodiny ako základnej bunky spoločnosti (čl. 2) a podporuje stabilitu rodinného prostredia, ktoré je nevyhnutné pre riadnu výchovu detí (čl. 1 a 3). Obmedzením dostupnosti psychoaktívnych látok zároveň posilňuje schopnosť rodičov zabezpečiť bezpečné a pokojné prostredie pre dieťa (čl. 4) a naplňa princíp najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, najmä z hľadiska jeho bezpečia, stability a zdravého vývinu (čl. 5).
8.6 Identifikujte a popíšte vplyvy na uzavieranie manželstva.
<i>8.6.1 Má predložený návrh vplyv na uzavieranie manželstva? Ak áno, aký?</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na uzavieranie manželstva ani nevytvára faktory, ktoré by odrádzali od jeho uzatvorenia alebo priamo motivovali k jeho uzatváraniu. Nepriamo však môže prispieť k vytváraniu stabilnejšieho spoločenského a rodinného prostredia, ktoré podporuje hodnoty trvalých partnerských vzťahov a založenia rodiny.
<i>8.6.2 Má predložený návrh vplyv na preferovaný čas vstupu do manželstva?</i>

Predložený návrh zákona nemá vplyv na preferovaný čas vstupu do manželstva, keďže nevytvára motiváciu ani na odklad, ani na skorší vstup do manželstva a neupravuje faktory, ktoré priamo ovplyvňujú rozhodovanie jednotlivcov o načasovaní jeho uzavretia.
<i>8.6.3 Má predložený návrh vplyv na informovanosť ohľadom povahy manželstva a záväzkov medzi manželmi a založenia rodiny?</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na informovanosť o povahe manželstva a záväzkoch medzi manželmi. Nepriamo však môže podporovať vnímanie významu stabilného rodinného prostredia ako základného predpokladu pre založenie rodiny a riadnu výchovu detí.
<i>8.6.4 Má predložený návrh vplyv na predchádzanie rozpadom manželstiev?</i>
Predložený návrh zákona má nepriamy pozitívny vplyv na predchádzanie rozpadom manželstiev, keďže obmedzenie dostupnosti psychoaktívnych látok znižuje výskyt závislostí ako významného faktora narúšajúceho partnerské vzťahy. Návrh zákona zároveň nezavádza administratívne ani iné opatrenia, ktoré by uľahčovali rozpad manželstiev, ani preventívne či sanačné programy pre rodiny v kríze, pričom jeho preventívny charakter prispieva k stabilite manželstiev a udržaniu funkčných rodinných vzťahov.
8.7 Identifikujte, popíšte a kvantifikujte vplyvy na disponibilný príjem domácností viacdenných rodín.
<i>8.7.1 Má predložený návrh vplyv na disponibilný príjem domácností viacdenných rodín? Ak áno, špecifikujte tento vplyv s prihliadnutím na počet detí v rodine, ich špeciálne potreby vzhľadom k veku, zdravotnému stavu a prípadne iným okolnostiam. Ak je to možné, doplňte kvantifikáciu, prípadne dôvod chýbajúcej kvantifikácie.</i>
Predložený návrh zákona nemá priamy vplyv na disponibilný príjem domácností viacdenných rodín, keďže nezavádza finančné opatrenia ani priame náklady pre domácnosti. Nepriamo však môže mať pozitívny vplyv, najmä znížením výdavkov spojených s dôsledkami užívania psychoaktívnych látok (napr. zdravotná starostlivosť, liečba závislostí, strata príjmu v dôsledku práceneschopnosti alebo sociálne problémy v domácnosti). Tento efekt môže byť významnejší najmä pre viacdenné rodiny, jednorodičovské domácnosti a rodiny v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, kde majú negatívne dôsledky závislostí výraznejší dopad na rozpočet domácnosti. Návrh zákona môže nepriamo prispieť k stabilizácii finančnej situácie rodín a k ich vzdľaňovaniu od hranice rizika chudoby. Priama kvantifikácia vplyvu nie je možná, keďže ide o nepriamy a dlhodobý efekt závislý od viacerých faktorov. Vplyv je možné orientačne sledovať prostredníctvom sekundárnych ukazovateľov, ako sú náklady domácností na zdravotnú starostlivosť, výskyt závislostí alebo celková sociálno-ekonomická situácia dotknutých rodín.